

Finansdepartementet

Leveres kun elektronisk

2022-03-28

Finanstilsynets rolle ifm. regulering av salgspantlån til forbrukere

I Finanstilsynets Modul for kredittrisiko av 2021-12-15 er det tatt inn en rekke ulike krav til finansforetakenes utlånspraksis. I følge både modulens innledende kapittel og Finanstilsynets omtale av modulen på eget nettsted vil kravene bli lagt til grunn for tilsynspraksis.

Finans Norge og Finansieringsselskapenes Forening ønsker med dette å gjøre oppmerksom på at enkelte krav i modulen innebærer en strengere utlånsregulering enn det som følger av lov- og forskriftsreguleringen på området. Så langt vi kan se har ikke denne strengere reguleringen tilstrekkelig støtte i lovverket.

Under overskriften «*Særskilte krav til lån med pant i annet enn bolig – personmarkedet*» (pkt. 4.2 i Modul for kredittrisiko) er disse kravene tatt inn:

- *Finansforetakene bør se hen til lovbestemmelsen om pantets gyldighet hva gjelder krav til avdragsbetaling og etablere krav om nedbetaling av salgspantlån slik at lånet nedbetales i løpet av 5 år, jf. panteloven § 3-21 (1).*
- *Foretaket bør ha retningslinjer for belåningsgrad i tråd med reglene i forskrift til finansavtaleloven (65 prosent).*

Hva gjelder det første kravet, er tidsbegrensningen av salgspanteretten i panteloven § 3-21, 1. ledd til maksimalt 5 år ikke gitt av hensyn til forbrukerne eller finansforetaket, men av hensyn til de uprioriterte kreditorene. Det følger forøvrig både av pantelovens forarbeider og av Skoghøys kommentarutgave til loven at § 3-21, 1. ledd ikke er til hinder for å gi lån med lengre løpetid enn 5 år, hvilket også er vanlig praksis ved salgspant i motorvogn. Så langt vi kan se mangler derfor Finanstilsynets krav om maksimalt 5 års løpetid for slike lån hjemmel i lovverket.¹

Videre mener vi det andre kravet burde vært supplert med en opplysning om at kravet ikke gjelder generelt, men er begrenset til visse typer formidlede lån i forbrukerforhold, typisk der lånet formidles av en bilforhandler etter avtale med finansforetaket.²

---

¹ Vi tillater oss å nevne at dette bør være kjent for Finanstilsynet etter at Finans Norge og Finansieringsselskapenes Forening gjorde oppmerksom på dette både skriftlig og muntlig, etter at Finanstilsynet introduserte de samme to kravene i sitt brev til styrene i alle finansforetak våren 2019.

² Som nevnt i brev fra Finans Norge og Finansieringsselskapenes Forening til Finanstilsynet av 2019-06-28 er dette kravet ikke til hinder for at forbrukerkunden helt legalt skaffer seg 100 % finansiering ved et direkte lån, eller at han skaffer seg finansiering av de siste 35 % via en annen långiver enn den som yter det formidlede lånet.

De to kravene, som nå er tatt inn i Finanstilsynets Modul for kredittrisiko, innebærer en innskjerping av utlånsreguleringen for salgspantlån etter modell av tilsvarende regulering for forbrukslån. Innskjerpingen står i kontrast til de vurderinger Finansdepartementet gjorde høsten 2020 ifm. at Finanstilsynet også den gang foreslo en innskjerping av utlånsreguleringen for salgspantlån. Som kjent konkluderte Finansdepartementet med at utlånsreguleringen for boliglån og forbrukslån ikke burde utvides til å omfatte salgspantlån før eventuelle konsekvenser av dette er utredet. Fra regjeringens egen pressemelding av 2020-12-09 hitsettes:

– Dagens forskrifter fungerer godt. Jeg ser derfor ingen grunn til å stramme inn. Spesielt ikke nå som mange opplever økt usikkerhet om sin økonomiske fremtid, og vi har sett en mer dempet gjeldsvekst gjennom det siste året, sier finansministeren.

Regjeringen har ikke utvidet reguleringen til også å gjelde lån med annet pant enn bolig, slik Finanstilsynet har foreslått. Det er imidlertid naturlig å vurdere dette på nytt ved evalueringen i 2022.

– Det er samlet gjeld i husholdningene som påvirker risikoen for finansiell ustabilitet. Det taler i utgangspunktet for at forskriften bør omfatte alle typer lån, men gjennom høringen har det kommet frem at det er behov for å få et bedre beslutningsgrunnlag før vi tar stilling til om dette også skal reguleres i forskrift. Det er viktig for meg å være trygg på at vi ikke gjennomfører endringer som har utilsiktede virkninger, spesielt nå som mange opplever økt økonomisk usikkerhet, sier finansministeren.

Både Finans Norge og Finansieringsselskapenes Forening skrev omfattende uttalelser til denne høringssaken.³ Finansieringsselskapenes Forening gjorde spesielt oppmerksom⁴ på at en innskjerping av utlånsreguleringen for salgspantfinansiering kan initiere ikke-tilsiktete konsekvenser som (fortsett) ikke er utredet. Konkret vil de ovennevnte kravene som nå er tatt inn i Modul for kredittrisiko bl.a. kunne føre til:

- Redusert nybilsalg. Dette som følge av at de fleste bilkjøpere ikke har økonomi til å betale ned 100 % av bilens verdi i løpet av 5 år. Bilparken vil dermed eldes, og utslippskuttene fra forbrenningsmotorer blir satt på vent.
- Økt bruk av privat leie (leasing). Kunder som ikke har likviditet til å nedbetale et billån i løpet av 5 år vil velge privat leie.
- En forsinket overgang til det politisk prioriterte målet om en elektrifisert bilpark.⁵ Dette fordi elbilandelen er mye lavere ved privat leie, bl.a. som følge av usikkerhet knyttet til en mulig forestående innføring av mva på elbiler samt lavere restverdier på elbiler generelt.
- Økt økonomisk risiko for landets bilforhandlere og leasingselskapene. Når bilforhandlerne, som følge av økt privat leie (leasing), må stille flere restverdigarantier overfor

---

Denne kreditten kan skaffes i løpet av kort tid, eksempelvis fra kundens egen telefon mens han befinner seg i bilforhandlerens lokale. Kravet til kontantinnsats ved formidlete lån er for øvrig over tid blitt utidsmessig, kan meget lett omgås helt legalt, og har i dag liten selvstendig betydning.

³ Mrk. at ca. 65 % av alle nye personbiler i Norge er finansiert av foretak tilsluttet Finansieringsselskapenes Forening. I tillegg kommer biler finansiert av foretak tilsluttet Finans Norge som ikke også er med i førstnevnte forening.

⁴ Høringsuttalelse av 2020-11-09 til Finansdepartementets / Finanstilsynets forslag til skjerpet utlånsregulering.

⁵ Ref. også første kulepunkt om redusert nybilsalg.

leasingselskapene, blir både de og leasingselskapene mer sårbare for en nedkonjunktur i bilomsetningen.

- Høy gjeldsbelastning over lengre tid for husholdningene. Flere kunder vil ta opp lån til kjøp av bil med pant i bolig, med lange løpetider og tilhørende risiko for at lånet ikke betjenes i takt med verdifallet på bilen. Mrk. at et billån som er sikret med pant i bolig ikke senere kan omgjøres til et lån med pant i bilen.
- Svekket likviditet i husholdningene: Gjennomsnittlig avtalt løpetid på billån er i dag ca. 8 år. Dette gir en overkommelig månedlig belastning for bilkjøperne, og løpetiden sikrer samtidig en nedbetaling som samsvarer med bilens verditap. De aller fleste lån innfris like fullt i løpet av knappe 3 år, gjerne ifm. et nytt bilkjøp. Estimerer fra medlemmer av Finansieringsselskapenes Forening viser at kun 12 % av billånene har løpt i mer enn 5 år ved innfrielse. Ved å kreve maksimalt 5 års avtalt løpetid vil den månedlige belastningen for kundene derimot bli betydelig høyere. En endring av løpetiden fra 8 år til 5 gir en månedlig økning av kostnadene på 50 %. Hvis løpetiden endres fra 10 år til 5 år gir dette en månedlig økning av kostnadene på 80 %.⁶

Når Finanstilsynet likevel innskjerper utlånsreguleringen for salgspantlån i Modul for kredittrisiko, skaper dette også usikkerhet mht. om finansforetakene er forpliktet til å etterkomme dette. De nevnte føringene gir riktignok anvisning på hva finansforetakene «*bør*» gjøre. Det er likevel en kjent sak at dette skal oppfattes som noe langt mer forpliktende enn en velment anbefaling fra Finanstilsynets side.⁷ Som nevnt står da også disse punktene under overskriften «*Særskilte krav til lån med pant i annet enn bolig – personmarkedet*».

Uviljen mot å legge seg ut med tilsynsmyndigheten tilsier at de fleste finansforetak innretter seg lojalt etter de krav som kommer fra denne. Noen finansforetak vil likevel konkludere med at de kan se bort fra krav som de vet ikke har tilstrekkelig hjemmel i lov. Disse kan da opprettholde et finansieringstilbud som markedet etterspør, men som ikke alle konkurrentene tar sjansen på å tilby. Dermed vil finansforetakene legge ulike premisser til grunn for sin utlånsvirksomhet, noe vi anser som uheldig for konkurransen i markedet.

Når tilsynsmyndigheten også agerer som reguleringsmyndighet kan det oppstå en uheldig rolleblanding.⁸ Særlig uheldig blir denne rolleblandingens hvis tilsynsmyndigheten utad signaliserer at den vil legge andre og strengere regler til grunn for sin tilsynspraksis enn det som følger av lov- og forskriftsreguleringen på området.

Man bør unngå en situasjon der finansforetakene er usikre på om de er forpliktet til å etterleve utlånsregulering fra Finanstilsynet som avviker fra regulering gitt av hhv. Stortinget og regjeringen. Dette problemet kan langt på vei avhjelpes ved å tydeliggjøre de ulike myndighetsorganenes roller. Ideelt sett bør ikke et tilsynsorgan forestå utformingen av det regelverket organet selv skal føre tilsyn med, eller gis anledning til å supplere regler gitt av Stortinget og regjeringen med andre materielle

---

⁶ Tallene er hentet fra Finansieringsselskapenes Forenings høringsuttalelse av 2020-11-09 der dette er nærmere beskrevet og dokumentert.

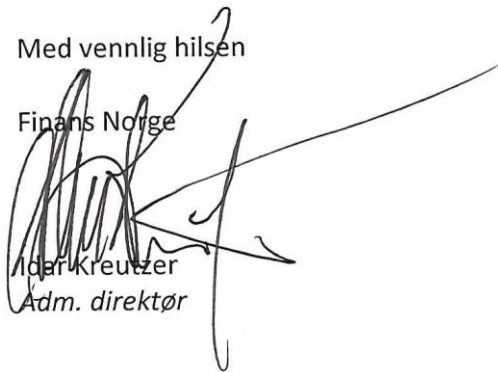
⁷ Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån (rundskriv 5/2017) ga også anvisning på hva finansforetakene «*bør*» gjøre. Like fullt var Finanstilsynet tydelig på at etterlevelsen ville bli fulgt opp gjennom stedlige tilsyn, og at en eventuell forsinket implementering av retningslinjene var å anse som «*ikke tilfredsstillende*», noe som igjen ville føre til særskilt oppfølging av det enkelte foretak; dette i følge Finansielt utsyn, juni 2018, s. 35.

⁸ Se eksempelvis Finansieringsselskapenes Forenings brev til Finansdepartementet av 2020-03-05.

regler etter eget skjønn. Ved å rendyrke rollen som tilsynsorgan vil også tilliten til Finanstilsynet styrkes.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Idar Kreutzer
Adm. direktør

Finansieringsselskapenes Forening

Christina Åhlander
Adm. direktør